POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023 **ANETA JURÁSKOVÁ**

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra managementu a informatiky

Význam finančního trhu pro územně samosprávní celky

Bakalářská práce

The importance of the financial market for local governments

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Jan URBANEC

AUTOR PRÁCE
Aneta JURÁSKOVÁ

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V ..... dne ……

……

Aneta JURÁSKOVÁ

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá finančním trhem územně samosprávných celků v České republice. V úvodní kapitole jsou popsány základní pojmy a definice týkající se finančního trhu. Druhá kapitola se věnuje teoretickým východiskům hospodaření ÚSC. Třetí kapitola se zaměřuje na zdroje financování ÚSC, s důrazem na státní dotace a vlastní příjmy. Další kapitoly se soustředí na rozpočet obce, rozpočtový výhled a finanční plánování samospráv. Navazuje kapitola na dohled nad hospodařením obcí, s důrazem na dohled finanční a kontrolní. V závěru práce je analyzováno hospodaření ÚSC SO ORP Benešov. Práce poskytuje přehled o významu finančního trhu pro územně samosprávné celky a pomáhá lépe porozumět hospodaření těchto celků s finančními prostředky.

KLÍČOVÁ SLOVA

- Územní samosprávný celek, finance, rozpočet, trh, hospodaření, příjmy, obec, reforma, pravomoc

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the financial market of local self-government units in the Czech Republic. The introductory chapter describes the basic concepts and definitions related to the financial market. The second chapter is devoted to the theoretical background of the management of LSU. The third chapter focuses on the sources of financing of LSU and own revenues. Other chapters focus on the municipal budget, the budget outlook, and municipal financial planning. Supervision of municipal management, with emphasis on financial supervision and control. The thesis concludes with an analysis of the management of the Benešov SO ORP. The thesis provides an overview of the importance of the financial market for LSU and helps to better understand the financial management of these units.

KEYWORDS

- Local self-government units, finance, budget, market, management, income, village, reform, powers

OBSAH

ÚVOD 5
1. Finanční trh 7
1.1. Vznik a vývoj finančních trhů 7
1.2. Členění finančního trhu 8
1.3. Funkce finančního trhu 9
1.4. Dohled nad finančním trhem a jeho regulace 10
2. Organizace a činnost veřejné správy 13
2.1. Reformy veřejné správy 13
2.2. Státní správa 15
2.3. Samospráva 17
3. Základní charakteristika územní samosprávy v České republice 21
3.1. Vznik a vývoj územní samosprávy 21
3.2. Postavení územní samosprávy 23
3.3. Legislativní a ekonomické předpoklady fungování územní samosprávy 25
4. Rozpočet územních samosprávných celků 28
4.1. Finanční plánování samospráv 28
4.2. Rozpočtový výhled 32
4.3. Rozpočet obce 34
4.4. Příspěvkové organizace obcí 36
5. Dohled nad hospodařením obcí 40
6. Praktický pohled na příjmy a výdaje územního samosprávného celku SO ORP Benešov 43
6.1. Charakteristika města Benešov 43
6.2. Rozpočet města za rok 2020 43
6.3. Grantový fond města 47
6.4. Návrh rozpočtu 2020 v porovnání s rozpočtem města za rok 2020 48
Závěr 52
Seznam zdrojů 53
Seznam zkratek 57

ÚVOD

Územně samosprávné celky, jako jsou obce, města a kraje, mají v naší společnosti velký význam. Zajišťují mnoho důležitých služeb a vytvářejí podmínky pro fungování místního hospodářství. Pro realizaci svých plánů a projektů potřebují finanční zdroje, které získávají především z rozpočtu a z různých fondů. V této bakalářské práci se zaměříme na význam finančního trhu pro územně samosprávné celky.

V první kapitole se budeme věnovat finančnímu trhu obecně. Popíšeme jeho vznik a vývoj, členění a funkce. Dále se zaměříme na dohled nad finančním trhem a jeho regulaci. Tato část práce nám pomůže lépe pochopit, jak finanční trh funguje a jaké jsou jeho možnosti.

Ve druhé kapitole se budeme zabývat organizací a činností veřejné správy, zejména státní a samosprávné. Popíšeme reformy veřejné správy a podrobněji se zaměříme na samosprávu jako prostředek k řešení místních potřeb. Tato část práce nám pomůže lépe pochopit, jak jsou územně samosprávné celky organizovány a jaké mají pravomoci.

V třetí kapitole se zaměříme na základní charakteristiku územní samosprávy v České republice. Popíšeme vznik a vývoj územní samosprávy, postavení územní samosprávy a legislativní a ekonomické předpoklady jejího fungování. Tato část práce nám pomůže lépe pochopit, jak jsou územně samosprávné celky integrovány do celkového systému veřejné správy.

Ve čtvrté kapitole se budeme věnovat rozpočtu územních samosprávných celků. Popíšeme finanční plánování samospráv, rozpočtový výhled, rozpočet obce a příspěvkové organizace obcí. Tato část práce nám pomůže lépe pochopit, jakým způsobem územně samosprávné celky hospodaří s finančními prostředky a jakým způsobem se snaží získávat další zdroje.

V páté kapitole se zaměříme na dohled nad hospodařením obcí. Budeme se zabývat kontrolou hospodaření obcí, kterou vykonávají kontrolní orgány, jako je například Nejvyšší kontrolní úřad a krajské úřady. Dále se budeme věnovat dohledu nad hospodařením obcí ze strany občanů, kteří mají právo podávat

stížnosti na hospodaření obcí. Tato část práce nám umožní lépe pochopit, jaké jsou mechanismy a nástroje pro dohled nad hospodařením obcí a jakým způsobem jsou tyto mechanismy využívány.

V šesté kapitole se podíváme na praktický pohled na příjmy a výdaje územního samosprávného celku SO ORP Benešov. Nejprve představíme charakteristiku města Benešov a jeho pozici v rámci územní samosprávy v České republice. Dále se zaměříme na rozpočet města za rok 2020 a analyzujeme jeho příjmy a výdaje. Budeme se také zabývat grantovým fondem města a jeho využitím. Na závěr této kapitoly provedeme srovnání návrhu rozpočtu pro rok 2021 s realizovaným rozpočtem města za rok 2020.

Celkově tato bakalářská práce poskytne přehled o významu finančního trhu pro územně samosprávné celky a o tom, jakým způsobem tyto celky hospodaří s finančními prostředky. Dále se zaměříme na dohled nad hospodařením obcí a na praktický pohled na hospodaření územního samosprávného celku SO ORP Benešov.

1. Finanční trh

Pojem finanční trh není nikde přesně definován, protože samotné definování je pro složitost a komplexnost tohoto pojmu, velice obtížné. Neúplná definice by tak mohla vést k určitým výkladovým nejasnostem. Velice obecně lze finanční trh pojmenovat jako trh, kde dochází k výměně finančních instrumentů. Revenda, Mandel, Kodera, Musílek, Dvořák a Brada ve své knize Peněžní ekonomie a bankovnictví pak finanční trh definují jako *„systém institucí a instrumentů zabezpečujících pohyb peněz a kapitálu prostřednictvím různých finančních instrumentů mezi ekonomickými subjekty na základě nabídky a poptávky“.* Z meritu věci je jasné, že v tržní ekonomice má tento systém, společně s trhem zboží, práce a služeb, naprosto zásadní význam, protože správné fungování finančního trhu je nezbytné pro správné fungování tržního ekonomického systému.[1]

Finanční trhy chápeme jako místa, na kterých jsou finanční prostředky přemisťovány od subjektů s jejich dočasným přebytkem k subjektům, které naopak pociťují jejich nedostatek.

1.1. Vznik a vývoj finančních trhů

V dávných dobách, kdy populace lidí na planetě nebyla početná, lidé pro získávání potřebných věcí využívali směnný obchod. Postupem času ale zjistili, že tento proces je zbytečně složitý a náročný, neboť bylo vždy nejdříve nutné najít člověka, který bude ochoten konkrétní potřebné věci směnit. Lidé tak začali používat uchovatele hodnoty, nejdříve komodity, které se lišily podle lokality obchodu. V Číně se používaly mušličky, Slované zase pro tyto účely využívali plátno. S postupem času lidé zjistili, že nejlepším platidlem budou drahé kovy, nejčastěji zlato nebo stříbro. Následně se ale kovové mince stávaly neefektivním platidlem, a to především kvůli jejich množství, váze a při větším množství i kvůli objemu. Proto pro zefektivnění celého platebního procesu lidé začali využívat bankovky. V posledních letech se pak při rychlém vývoji technologií začaly hojně využívat elektronické peníze, které jsou jakýmsi virtuálním ekvivalentem fyzických peněz.

[1] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012., str. 67 – 70, ISBN 978-80-7261-240-6.

Opomenout nelze pak ani virtuální měny, které v posledních letech zažívají vysoký vzestup. Jedná se například o Bitcoin nebo LiteCoin. Systém, který ovlivňuje hodnotu peněz a zabezpečuje pohyb peněz a kapitálu, a to v jakékoliv formě, se nazývá finanční trh.[2]

1.2. Členění finančního trhu

Členění podle doby splatnosti

Podle doby splatnosti lze finanční trh rozdělit na:

- ***Peněžní trh*** – lze dále rozdělit na trh krátkodobých a dlouhodobých úvěrů. Klíčovým rysem je u peněžního trhu doba splatnosti finančních aktiv do jednoho roku, kdy podstatnou roli hraje značná likvidita.
- ***Kapitálový trh*** – lze dále rozdělit na trh střednědobých a dlouhodobých úvěrů. Oproti peněžnímu trhu se kapitálový trh vyznačuje sobou splatnosti, která je delší než jeden rok.[3]

Členění z věcného hlediska

Podle věcného hlediska lze finanční trh rozdělit na:

- ***Peněžní trh*** – pokud mluvíme o peněžním trhu při členění z věcného hlediska, jedná se o trh peněz a úvěrů, kdy se nebere ohled na dobu splatnosti.
- ***Kapitálový trh*** – v případě členění z věcného hlediska se kapitálovým trhem myslí trh investičních nástrojů, zvláště pak investičních cenných papírů.
- ***Devizový trh*** – devizovým trhem se myslí trh cizích měn.
- ***Komoditní trh*** – jedná se o trh, který umožňuje prodej nebo nákup komodit, to znamená zboží, u kterého nejsou rozdíly v kvalitě při obchodování s nimi. V původním smyslu se na komoditním trhu objevovaly pouze kovy, které

[2] VENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012., str. 70 – 83, ISBN 978-80-7261-240-6.
[3] *Finanční trh (Financial Market)* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://managementmania.com/cs/financni-trh

byly uznávané jako měna, později se však komoditní trh rozrostl i o další komodity.[4]

Prostorové členění

Finanční trh lze rozdělit také podle prostoru, ve kterém se finanční trh nachází, to znamená, jak velkého území se dotýká a na jak velké území má vliv. Podle těchto kritérií lze finanční trh rozdělit na:

- Regionální a místní;
- Národní;
- Mezinárodní a nadnárodní;
- Globální.[5]

Ostatní členění

Dále lze finanční trh dělit dle typu instrumentů na dluhové trhy, a to krátkodobé, střednědobé nebo dlouhodobé, dále pak na akciové trhy. Dalším kritériem pro dělení finančního trhu je obchodovatelnost instrumentu, podle kterého lze pak finanční trh rozdělit na trh primární a sekundární. Dalším možným dělením je členění dle organizace trhů, které finanční trhy dělí na trhy regulované a neregulované. Jedním z posledních aspektů při dělení finančního trhu je dělení podle rozvinutosti trhu. Některé finanční trhy jsou totiž označovány jako Vyzrálé. Tyto trhy můžeme hledat například ve Spojených Státech Amerických, Německu nebo Velké Británii. Na druhou stranu existují finanční trhy, které lze označit za ty, které se teprve rozvíjí. V tomto případě se jedná například o finanční trh Ruska, Indie nebo Brazílie.[6]

1.3. Funkce finančního trhu

Vzhledem k významnosti finančního trhu je potřeba zmínit i funkce, které finanční trh plní jako celek. Mezi ty nejvýznamnější funkce patří:

---

[4] *Finanční trh (Financial Market)* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://managementmania.com/cs/financni-trh

[5] *Finanční trh a peníze* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/dokumenty-download/1404059349/

[6] *Finanční trh a peníze* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/dokumenty-download/1404059349/

- ***Shromažďovací funkce*** – zakládá se na shromažďování volných prostředků, které vlastní uživatelé, a které jsou pro tyto uživatele přebytkem.
- ***Depozitní funkce*** – spočívá v nabídce investic do finančních nástrojů.
- ***Alokační funkce*** – jde o přesun prostředků, které jsou nashromážděny o přebytkových subjektů k subjektům, které jsou deficitní.
- ***Funkce likvidity*** – Jedná se o schopnost a možnost přeměny finančních nástrojů na hotovost. Složitost této výměny pak určuje míru likvidity.
- ***Cenotvorná funkce*** – funkce, díky které se na finančním trhu vytváří cena. Jde o střet mezi nabídkou a poptávkou po jednotlivých investičních nástrojích.
- ***Funkce uchovatele hodnoty*** – zakládá se na schopnosti některých investičních nástrojů uchovat si kupní sílu. Díky tomu pak tyto investiční nástroje mohou sloužit ke zmírnění dopadů inflace.
- ***Funkce snížení rizika*** – jedná se o rozložení rizik do více finančních instrumentů. Snížení rizika se dá nazvat také pojmem diverzifikace rizika. Rizika lze snížit nejen rozložením těchto rizik, ale například i sjednáním pojištění.[7]

1.4. Dohled nad finančním trhem a jeho regulace

Specifika, kterými se finanční trhy vyznačují, vytvářejí náchylnost k problémům a krachům finančních institucí. Tato náchylnost je pak klíčová, protože vyvolání problémů může ovlivnit jak malé území, tak i globální finanční trh a tím způsobit celosvětovou finanční krizi. Naposledy se tak stalo v roce 2008, kdy ve Spojených Státech Amerických odstartovala finanční krize, která se postupem času ukázala jako celosvětová. Mimo hypoteční krize a pády velkých amerických finančních institucí krizi způsobila i špatná regulace na amerických finančních trzích. Tato zkušenost změnila postup při regulaci, protože tyto události ukázaly, že pro snížení rizik krachů velkých finančních institucí je vysoká regulace a dohled nad finančním trhem naprosto nezbytná.

[7] *Kapitola 1: Úvod do finančních služeb a finančních trhů.* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://elearning.tul.cz/pluginfile.php/397146/mod_resource/content/1/VFS%20elearning%201.pdf

Pro správné fungování finančního trhu je tedy potřeba regulace a následného dohledu. Regulací se myslí soubor pravidel, které musí finanční subjekty dodržovat. Dohledem se pak v tomto smyslu myslí následná kontrola, která má za cíl zjistit, zda subjekty nastavená pravidla dodržují. Lze tedy říci, že systém regulace a dohledu je nastaven tak, aby byl finanční trh co nejstabilnější a pro vytváření podmínek bezpečného fungování finančního trhu.

Regulace samotná je pak zaměřena především na obranu subjektů a spotřebitelů, kterých se regulace dotýká. Nutné je ale zmínit i fakt, že regulace stability finančních institucí a regulace, která cílí na ochranu spotřebitele, nejsou tvořeny se stejným cílem. Regulace tvořená k ochraně spotřebitelů není při nastavení mírných pravidel prospěšná, protože v tomto případě dochází k vysokým ziskům finančních institucí na úkor spotřebitelů. Při nastavení tvrdších pravidel pak na druhou stranu dochází k upřednostňování klientů na úkor finančních institucí, které se následně mohou stát nestabilními, protože mají nižší zisky. Tento stav by pak měl za následek nestabilitu na finančním trhu a následnou finanční krizi. Z těchto důvodů je zřejmé, že nastavení kompromisních regulačních pravidel je pro efektivní fungování stabilního finančního trhu naprosto klíčové. Největší část institucí, které působí na finančním trhu, jsou obchodní banky, kvůli čemuž je bankovnictví oblastí, která je nejvíce regulovaná.[8]

Regulace a dohled v České republice

Orgánem, který je v České republice kompetentní k regulaci finančního trhu, je ministerstvo financí. Česká národní banka pak dále provozuje dohled nad veškerými finančními institucemi, které na finanční trh vstupují. Jak už bylo zmíněno, nejčastěji na finanční trh vstupují obchodní banky, které pak právě spadají pod dohled a kontrolu České národní banky. Dalšími kontrolovanými orgány jsou spořitelny, obchodníci s cennými papíry, investiční společnosti a fondy, směnárny, Burza cenných papírů nebo pojišťovny.

Česká národní banka v rámci své pravomoci zaměřuje činnost především na dohled nad dodržováním pravidel, dále pak zejména na vydávání bankovních

[8] *Dohled nad finančním trhem* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/

licencí a licencí obchodníků s cennými papíry a v neposlední řadě také na vydávání dalších dokumentů, které jsou potřeba pro provozování finanční činnosti v České republice.[9]

[9] *Regulace a dohled bankovního systému v České republice* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://core.ac.uk/download/pdf/8972132.pdf

2. Organizace a činnost veřejné správy

2.1. Reformy veřejné správy

Cílem je zefektivnění, racionalizace a zvýšení horizontální koordinace ústřední státní správy za širšího využití moderních technologií a manažerských metod řízení s důrazem na dosažení celkového zvýšení kvality ústřední státní správy jako veřejné služby.

„*Cílem reformy veřejné správy je naplnění určitých kritérií, uplatnění hledisek demokracie, právního státu, efektivnosti, správní kultury a etiky, decentralizace a subsidiarity. Reforma ovlivní proces tvorby a aplikace pravá, činnost kontrolních mechanismů, předpokládá se zavedení zvláštní úpravy statní služby a služby v uzemní samosprávě*“.[10]

Reformy veřejné správy patří k důležitým tématům diskutovaným v souvislosti s územní samosprávou. Reformy veřejné správy mají za cíl zlepšit efektivitu a kvalitu veřejného sektoru a usnadnit spolupráci mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy.

V České republice se v posledních letech uskutečnily některé významné reformy veřejné správy. V roce 2015 byla schválena reforma státní správy, která přinesla změny v organizaci a činnosti státních orgánů. Důraz byl kladen na posílení role ministerstev a jejich koordinační funkce a na zjednodušení administrativy. Součástí reformy bylo také sloučení některých úřadů a jejich přesun pod nově vytvořená ministerstva.

Další významnou reformou byla reforma veřejných financí, která byla schválena v roce 2016. Cílem reformy bylo zlepšit hospodaření veřejných institucí a snížit státní dluh. Reforma přinesla změny v oblasti rozpočtování a plánování výdajů státu a měla pozitivní dopad na hospodaření obcí a krajů.

[10] MATULA, Miloš. *Proměny funkce veřejné správy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017., str. 23 – 31, ISBN 978-80-261-0686-9.

V roce 2018 byla schválena reforma veřejné správy, která měla zlepšit účinnost a efektivnost veřejné správy a posílit roli obcí a krajů v procesu rozhodování. Reforma přinesla změny v oblasti organizace a funkce státních orgánů, ale také v oblasti financování územní samosprávy a způsobu řešení příspěvkových organizací.

Reformy veřejné správy mají významný dopad na fungování územní samosprávy. Zlepšení efektivity a kvality veřejného sektoru může přinést pozitivní změny v hospodaření obcí a krajů a usnadnit spolupráci mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy. Nicméně, reformy také mohou být náročné a vyžadovat změny v organizaci a činnosti územní samosprávy, což může být spojeno s určitými obtížemi a výzvami.

V roce 2017 byla také schválena novela zákona o obcích, která přinesla několik významných změn. Jednou z nich bylo zavedení povinnosti zveřejňovat údaje o hospodaření obcí na internetu. Dále novela stanovila nové povinnosti v oblasti transparentnosti a hospodárnosti, například vypracování strategického plánu obce či zřízení interního auditu.

V letech 2018 a 2019 proběhla reforma státní správy a samosprávy, která měla za cíl zjednodušit a zefektivnit fungování veřejné správy a zlepšit její služby pro občany. V rámci této reformy bylo například zrušeno 28 okresů a vznikly nové kraje s rozšířenou působností. V rámci krajské reformy byly také rozšířeny pravomoci krajských úřadů, například v oblasti dopravy, životního prostředí či sociálních věcí.

V roce 2020 byla vládou předložena k posouzení koncepce reformy veřejné správy, která by měla být realizována v následujících letech. Jedním z hlavních cílů reformy je posílení kompetencí a odpovědnosti obcí a krajů v oblasti správy území, dopravy a životního prostředí. Dále se plánuje zjednodušení administrativy a elektronizace veřejné správy.

V současné době je tedy reforma veřejné správy stále v plném proudu a mnoho změn se bude postupně realizovat v následujících letech. Je tedy třeba sledovat aktuální vývoj a přizpůsobovat se novým požadavkům a povinnostem.

Kromě toho byly provedeny i další změny, například v oblasti služeb veřejného zdravotnictví a sociálních služeb. Byla rovněž přijata nová právní úprava veřejných zakázek, která měla zvýšit transparentnost a efektivitu zadávání veřejných zakázek.

V roce 2020 byla v rámci reformy veřejné správy přijata nová vládní koncepce nazvaná "*Reforma veřejné správy pro stát a občana*", která má být implementována do roku 2025. Cílem této reformy je zejména zlepšení efektivity, transparentnosti a kvality veřejné správy a služeb poskytovaných státem občanům.

Zásadní změny se očekávají zejména v oblasti digitalizace veřejné správy, kdy by měly být elektronizovány veškeré služby poskytované státem, a také v oblasti zjednodušení a snížení byrokracie. Reforma veřejné správy také počítá s posílením samosprávy a její role v rámci státu.

Závěrem lze konstatovat, že reformy veřejné správy v České republice mají zásadní vliv na fungování územní samosprávy. Je tedy důležité sledovat aktuální vývoj a přizpůsobovat se novým legislativním a organizačním požadavkům, aby územní samospráva mohla plnit své úkoly co nejefektivněji a kvalitně.[11]

2.2. Státní správa

Organizace a činnost veřejné správy jsou klíčovými faktory ve fungování státu a zajištění služeb pro občany. Státní správa představuje jednu z úrovní veřejné správy, která se zaměřuje na realizaci vládní politiky a zabezpečení veřejného zájmu. V této kapitole se budeme věnovat organizaci a činnosti státní správy.

Státní správa se skládá ze státních orgánů, jejichž činnost je řízena právními předpisy. Mezi základní státní orgány patří ministerstva a jejich úřady, soudy, státní zastupitelství, policie a další orgány s vlastním právním subjektem. Státní orgány mají za úkol v souladu s právními předpisy vykonávat rozhodování, správu a kontrolu.

[11] HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část. 8. vyd*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice., str. 3 – 15, ISBN 978-80-7179-254-3.

Ministerstva jsou klíčovými orgány státní správy, které plní vládní politiku v jednotlivých oblastech. Každé ministerstvo má svou vlastní organizační strukturu, která se skládá z odborů, oddělení a sekce. Odbory mají za úkol zajišťovat odbornou činnost a návrhy řešení ve svých oblastech. Oddělení jsou vytvořena k vyřizování konkrétních agend, které se vztahují k danému tématu. Sekce jsou specializované pracoviště určené pro zpracování návrhů zákonů, vyhlášek a jiných právních předpisů.

Soudy jsou další důležitou složkou státní správy. Rozdělují se na obecné soudy, které rozhodují v civilních a trestních věcech, a specializované soudy, které mají na starosti řešení složitých a specifických případů. Soudní činnost se řídí zákonem o soudním řádu a zákonem o státní službě u soudů.

Státní zastupitelství zajišťuje trestní řízení a dohlíží na dodržování práva. Státní zastupitelství má celostátní působnost a řídí se zákonem o státním zastupitelství.

Policie je orgánem státní správy, který má za úkol chránit práva a svobody občanů a zajišťovat veřejný pořádek a bezpečnost.

Dalšími důležitými úkoly státní správy jsou také řízení a kontrolování hospodaření s veřejnými prostředky, včetně správy státního rozpočtu a dalších státních fondů. K tomu dochází především prostřednictvím ministerstev, která mají na starosti správu určitých oblastí, a také prostřednictvím státního úřadu pro kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky (NKÚ), který je nezávislým orgánem s pravomocí kontrolovat hospodaření s veřejnými prostředky na všech úrovních veřejné správy.[12]

V posledních letech došlo v oblasti státní správy k několika významným reformám, které měly za cíl zvýšit efektivitu, transparentnost a odbornost této oblasti. Mezi nejvýznamnější reformy patří například vytvoření jednotného matričního čísla občana, které umožnilo efektivnější výměnu informací mezi různými orgány veřejné správy a zjednodušilo tak mnoho administrativních

[12] *5. Kapitola Organizace a činnost veřejné správy* [online]. str. 74 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/kapitola-1-organizace-a-cinnost-verejne-spravy-studijni-podklady-sss.aspx

postupů. Dále se provádí reformy týkající se digitalizace veřejné správy a zavedení elektronických služeb pro občany a podnikatele.

V neposlední řadě se státní správa stará o vydávání právních předpisů, tedy zákonů a nařízení, které jsou závazné pro všechny občany. Tento proces se nazývá legislativní činnost a probíhá na různých úrovních státní správy, od vlády až po jednotlivá ministerstva.

Organizace státní správy v České republice je dána Ústavou České republiky a dalšími zákony. Hlavními složkami státní správy jsou ministerstva a další orgány, jako jsou kraje a obce s rozšířenou působností. Tyto orgány mají specifické pravomoci a zodpovědnosti v různých oblastech, jako je hospodářství, zdravotnictví, vzdělávání, doprava a mnoho dalších.

Významnou součástí státní správy je také soudní moc, která zahrnuje soudy a státní zastupitelství. Soudy rozhodují o sporech mezi občany, sporech mezi občany a státem a trestných činech. Státní zastupitelství zase stíhá pachatele trestných činů a zastupuje stát v trestních řízeních.

Vzhledem k rozmanitosti pravomocí a úkolů, které státní správa má, je nezbytné zajistit efektivní organizaci a fungování této instituce. K tomu slouží různé organizační a manažerské nástroje, jako jsou organizační struktury, řízení kvality, řízení lidských zdrojů a další.[13]

2.3. Samospráva

Organizace a činnost veřejné správy je v České republice důležitým tématem, jelikož zajišťuje správu a řízení veřejných záležitostí na území státu. Jednou z důležitých složek veřejné správy jsou samosprávné celky, které mají značnou autonomii při rozhodování o záležitostech na svém území.

Samospráva je definována jako územně či funkčně vymezený celek, který je vybaven orgány samosprávy, které jsou volené přímo občany. Samosprávné celky v České republice jsou obce a kraje, které mají svůj vlastní rozpočet a mají pravomoc rozhodovat o řadě záležitostí na svém území.

[13] DUŠEK, Jiří a Václav PROTIVA. *Veřejná ekonomika*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007., str. 36 – 57, ISBN 978-80-86708-43-0.

Organizace samosprávy je založena na principu decentralizace, kdy jsou pravomoci a odpovědnost přeneseny z centrální vlády na samosprávné celky. Tyto pravomoci jsou upraveny v zákoně o obcích a zákoně o krajích, které stanoví oblasti působnosti samosprávy, jako jsou například vzdělávání, kultura, sport, zdravotnictví a sociální péče.

Samosprávné celky jsou vedeny volenými zastupiteli, kteří zastupují občany a mají pravomoc rozhodovat o záležitostech na svém území. Tyto zastupitelské orgány jsou v obcích zastupitelstvo a v krajích zastupitelstvo kraje. Zastupitelstvo obce je nejvyšším orgánem obce a má pravomoc rozhodovat o záležitostech obce, včetně schvalování rozpočtu, stanovování místních daní a poplatků a dalších záležitostech. Zastupitelstvo kraje má obdobné pravomoci jako zastupitelstvo obce, ale pro celé území kraje.

Samosprávné celky také mají povinnost plnit úkoly stanovené centrální vládou, jako jsou například výběr daní a poplatků, vedení územního plánování a zajištění místního veřejného pořádku.[14]

V rámci samosprávy se uplatňují různé organizační struktury. Základním kamenem je obecní úřad, který plní řadu funkcí a úkolů. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, má obecní úřad zejména následující pravomoci:

- Řídí úřední agendu a zajišťuje plnění povinností, které vyplývají ze zákonů a jiných předpisů, zejména v oblasti veřejné správy, sociální a zdravotní péče, vzdělávání, kultury, sportu a životního prostředí.
- Přijímá, vyřizuje a vyhlašuje rozhodnutí v oblastech, které mu přísluší.
- Zajišťuje správu majetku a hospodaří s ním.
- Zajišťuje provozování a údržbu obecních zařízení.
- Zabezpečuje veřejné zakázky a smlouvy v rámci své působnosti.[15]

[14] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., str. 227 – 230, ISBN 978-80-7201-665-5.
[15] *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony., str. 774, ISBN 978-80-7179-597-1.

Obecní úřad je veden starostou, který má vůči němu řídící pravomoc. Zároveň je však také orgánem obce a plní výkonnou funkci v samosprávě. Organizace samosprávy je více vrstevnatá a skládá se z různých orgánů. Kromě obecního úřadu existují v samosprávě také další orgány, jako jsou rady obcí, zastupitelstva obcí, komise a výbory. Tyto orgány mají různé pravomoci a úkoly v rámci samosprávy a společně s obecním úřadem tvoří organizační strukturu obce. Zastupitelstvo, které je voleno občany na čtyři roky a je odpovědné za tvorbu místních zákonů a rozpočtu. Zastupitelstvo poté volí starostu, který je hlavou samosprávy a odpovídá za vedení úřadu. Starosta je zpravidla volen také na čtyři roky.

Úřad samosprávy je pak tvořen samosprávným orgánem, který vede běžné záležitosti a poskytuje občanům veškeré služby. V jeho rámci jsou pak vytvořeny jednotlivé odbory a oddělení, které se specializují na konkrétní oblasti (např. stavební úřad, úřad pro sociální věci, kancelář starosty apod.).

V rámci samosprávy je důležité také mít kvalifikované pracovníky s odpovídajícím vzděláním a zkušenostmi. V současnosti se nabízí řada vzdělávacích programů a kurzů pro zaměstnance ve veřejné správě, které jim umožňují získat potřebné znalosti a dovednosti pro úspěšné plnění jejich pracovních úkolů.

Je zásadním úkolem samosprávy zajistit přiměřené a efektivní služby občanům a podporovat rozvoj území. Samospráva je také zodpovědná za hospodaření s veřejnými prostředky, jejichž zdroje jsou většinou omezené, a proto musí být využívány co nejefektivněji. Samospráva je přitom vystavena různým vlivům a tlakům, ať už ze strany státu, občanů nebo dalších zainteresovaných stran.

Jedním z hlavních zdrojů financování samosprávy jsou příjmy z daní, které jsou stanoveny státem, ale vyměřovány a vybírány obcemi. Kromě toho mohou samosprávy využívat i další zdroje, například dotace ze státního rozpočtu, příjmy z majetku, vlastní podnikatelskou činností a další. Samosprávy musí být schopny efektivně hospodařit s těmito zdroji a zajistit tak nejen plnění svých základních úkolů, ale také rozvoj svého území.

Samospráva má také určité pravomoci a odpovědnosti v oblasti územního plánování a stavebního řízení. Územní plánování zahrnuje tvorbu územního plánu, který stanovuje územní vymezení obcí, urbanistické a architektonické řešení území, územní hospodářskou koncepci, vymezení ploch pro jednotlivé druhy využití území a další. Stavební řízení zajišťuje dodržování územně plánovací dokumentace, posuzuje stavební projekty a vydává stavební povolení. Samospráva tak má klíčovou roli při formování a rozvoji svého území.

V současné době se samosprávy potýkají s různými výzvami, jako je například demografický vývoj, změna klimatu, rostoucí nároky občanů na kvalitu života a služby, technologický pokrok a další. Samosprávy musí být schopny tyto výzvy efektivně řešit a adaptovat se na změny prostředí, aby mohly plnit své základní úkoly a zajistit udržitelný rozvoj svého území.

Při řešení problémů a rozhodování se orgány samosprávy mohou opírat o expertní a poradní orgány, které jsou složeny z odborníků a zástupců zájmových skupin. Mezi nejčastější expertní orgány patří např. rady pro rozvoj města, rady pro životní prostředí apod.

Celkově lze tedy říci, že organizace a činnost samosprávy je založena na principu decentralizace a participace občanů na rozhodování. Samospráva je zodpovědná za běžné záležitosti místní komunity a je nejblíže k občanům, což jí umožňuje lépe reflektovat specifické potřeby daného území.[16]

[16] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., str. 227 – 230, ISBN 978-80-7201-665-5.

3. Základní charakteristika územní samosprávy v České republice

Územní samospráva v České republice je systém správy území, který umožňuje obyvatelům a orgánům obcí a krajů rozhodovat o záležitostech, které se týkají jejich místního prostředí. Tento systém se řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, a zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích.

Hlavními orgány územní samosprávy jsou obecní a krajské zastupitelstvo, starosta nebo primátor obce a hejtman kraje. Obecní a krajské zastupitelstvo jsou zvoleny přímo voliči a jsou odpovědné za rozhodování o místních záležitostech, například o rozpočtu, výstavbě, územním plánování, školství a sociálních službách. Starosta nebo primátor obce a hejtman kraje jsou voleni zastupitelstvem a jsou odpovědní za každodenní vedení úřadů a realizaci rozhodnutí zastupitelstva.

Územní samospráva je důležitou součástí demokratického systému a umožňuje občanům být aktivními účastníky veřejného života v jejich místním prostředí. Díky územní samosprávě mají obyvatelé větší možnost ovlivnit rozhodnutí, která se jich přímo týkají, a také přispět k rozvoji svého regionu.[17]

3.1. Vznik a vývoj územní samosprávy

Územní samospráva v České republice se vyvíjela po dlouhá desetiletí a má kořeny v dávné historii českých zemí. V této kapitole se budeme věnovat vzniku a vývoji územní samosprávy v České republice.

Historický vývoj územní samosprávy v českých zemích

Územní samospráva se v českých zemích vyvíjela od středověku, kdy se na území dnešní České republiky vytvořila mnohá města a městysy. Tyto obce byly samostatné právní subjekty, které měly vlastní městskou radu a městskou správu. Města a městysy se postupně spojovaly do tzv. zemských městských svazů, které měly za úkol hájit společné zájmy měst a městysů v rámci celé země.

[17] PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Str. 238 ISBN 978-80-7598-209-4.

V 19. století došlo k významnému rozvoji obecní samosprávy. V roce 1848 byla vydána Obecní zákoník, který stanovil základní principy obecní samosprávy a zaručil obcím větší samostatnost v řízení svých záležitostí. Obecní zákoník byl později nahrazen obecním zřízením, které platilo až do vzniku samostatného Československa.

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 byla územní samospráva nově definována. Byly vytvořeny nové správní jednotky – okresy a obvody, které nahradily dosavadní správní členění. Obce se staly základními jednotkami územní samosprávy a získaly rozsáhlé pravomoci v oblasti hospodářské a kulturní.

- ***Vývoj územní samosprávy po roce 1989***

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 došlo v Československu k výraznému rozvoji demokracie a decentralizace moci. V roce 1990 byl přijat zákon o obcích, který definoval nové pravomoci obcí v oblasti hospodářské a sociální. Zároveň byly zrušeny okresy a obvody a nahrazeny novými správními jednotkami – kraji. Tyto krajům poskytly větší pravomoci

Kraje, jako vyšší územní samosprávné celky, byly zavedeny až v roce 2000. Ty mají samostatnou zastupitelskou a výkonnou moc, a to v čele s hejtmanem.

Územní samospráva se také úzce pojí s financováním, které zahrnuje příjmy a výdaje obcí a krajů. Příjmy jsou generovány například z daní, poplatků a dotací. Výdaje obcí a krajů zahrnují například platy zaměstnanců, provoz obecních a krajských úřadů, či investiční akce.

V dnešní době územní samospráva hraje důležitou roli v řízení věcí veřejných na místní úrovni a poskytuje občanům možnost aktivního zapojení do rozhodovacího procesu. Důležitost samosprávy je neustále zdůrazňována v rámci diskusí o posilování a modernizaci veřejné správy.[18]

[18] KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007., str. 66 – 76, ISBN 978-80-7201-665-5.

3.2. Postavení územní samosprávy

Postavení územní samosprávy v České republice je důležitým tématem, které má velký vliv na fungování státu. V této kapitole se budeme věnovat postavení územní samosprávy v České republice, včetně pravomocí a vztahů mezi jednotlivými úrovněmi samosprávy.

- ***Pravomoci územní samosprávy v ČR***

Územní samospráva v ČR má rozsáhlé pravomoci v oblasti hospodářské, kulturní a sociální. Obce mají například pravomoc vytvářet místní rozpočty, rozhodovat o investicích do infrastruktury a řídit místní školství. Kraje mají pak pravomoc rozhodovat o regionálním rozvoji, dopravě a ochraně životního prostředí.

- ***Vztahy mezi úrovněmi územní samosprávy***

Vztahy mezi úrovněmi územní samosprávy jsou často složité a plné napětí. Obce a kraje mohou mít rozdílné zájmy a představy o tom, jak by mělo být území spravováno. Zároveň vláda často zasahuje do rozhodování územní samosprávy, což může vést k neshodám a konfliktům.

Postavení územní samosprávy v České republice je definováno v několika právních předpisech. Jedním z nejdůležitějších zákonů je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jen "zákon o obcích"), který stanoví obecná pravidla pro fungování obcí a obecního zřízení. [19]Tento zákon dále rozlišuje mezi obcemi s rozšířenou působností a obcemi s pověřeným obecním úřadem.

Obce s rozšířenou působností mají rozšířenou působnost ve věcech, které zásadním způsobem ovlivňují více obcí. Na druhé straně obce s pověřeným obecním úřadem jsou pověřeny výkonem státní správy v některých záležitostech.

Významným právním předpisem týkajícím se postavení územní samosprávy je také zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, krajů a Senátu

[19] VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2011. Skripta (Institut pro místní správu)., str. 39 – 46, ISBN 978-80-86976-21-1.

Parlamentu České republiky, který stanovuje podmínky pro volby do zastupitelstev obcí.

Dalším zákonem, které upravující postavení územní samosprávy, je například zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Při posuzování postavení územní samosprávy v České republice je důležité zmínit i úlohu krajských úřadů. Ty mají v kompetenci mnoho záležitostí, které se týkají území v rámci konkrétního kraje, a plní tak roli nadřízeného orgánu vůči obcím na daném území.

Celkově lze tedy říci, že postavení územní samosprávy v České republice je důležité a je definováno v několika právních předpisech. Tyto předpisy stanoví pravidla pro fungování obcí a krajských úřadů a upravují jejich vztahy.

Územní samospráva má také významnou roli v procesu decentralizace a regionalizace České republiky. Cílem těchto procesů je přesunout pravomoci a odpovědnost z centrálního státu na nižší úroveň, a tím umožnit větší efektivitu a flexibilitu v rozhodování.

Mezi klíčové výzvy, kterým územní samospráva v České republice čelí, patří například nerovnoměrné rozložení hospodářských a lidských zdrojů mezi jednotlivými regiony, neadekvátní financování samosprávy ze strany státu a někdy také neúspěšná spolupráce mezi jednotlivými obcemi a kraji.

V této oblasti se objevují různé návrhy na zlepšení postavení územní samosprávy. Mezi tyto návrhy patří například změna financování samosprávy, posílení spolupráce mezi obcemi a kraji, větší zapojení občanů do rozhodovacích procesů nebo vytvoření vyšších územních celků s většími pravomocemi.

Například zákon o obcích stanoví, že obec má právo na samosprávu a že obyvatelé obce mají právo na podíl na správě veřejných záležitostí. V rámci tohoto práva na samosprávu má obec určitou míru autonomie a odpovědnosti za řešení místních potřeb a problémů. Obec může mít vlastní úřady a vykonávat samostatnou správu věcí místních.

Podobně i kraj má své postavení a pravomoci stanovené zákonem o krajích. Kraj je základním územním samosprávným celkem, který vznikl v rámci reformy

veřejné správy v roce 2000. Kraj má vlastní zastupitelstvo, které rozhoduje o záležitostech kraje a spravuje krajské majetky. Kraj má také své úřady a je odpovědný za řešení záležitostí regionálního charakteru.

Obce a kraje mají tedy určité postavení a pravomoci, které jsou jim přiznány zákonem. Tyto pravomoci jsou vymezeny a musí být respektovány v rámci celého území České republiky. Nicméně je třeba říci, že postavení územní samosprávy se může v jednotlivých zemích lišit. Záleží také na historických, kulturních a politických faktorech a tradicích dané země.[20]

3.3. Legislativní a ekonomické předpoklady fungování územní samosprávy

Legislativní předpoklady jsou nezbytné pro vytvoření jasných a srozumitelných pravidel, která určují pravomoci jednotlivých úrovní územní samosprávy. V České republice je územní samospráva zakotvena v Ústavě a zákoně o obcích. Obce mají podle Ústavy právo na samosprávu, což znamená, že mají právo spravovat své záležitosti nezávisle na státu. Zákon o obcích pak upravuje rozsah pravomocí obcí a způsob, jakým se mají obce řídit. Dále legislativní předpoklady najdeme například v zákonu o krajích, zákonu o veřejné službě a další.

Jedním z klíčových prvků je zákon o rozpočtových pravidlech pro veřejné rozpočty, který určuje pravidla pro tvorbu rozpočtu a hospodaření s veřejnými prostředky. Zákon stanoví, že územní samospráva musí dodržovat zásady hospodárnosti, efektivity a transparentnosti a musí se snažit minimalizovat výdaje a maximalizovat příjmy.[21]

Ekonomické předpoklady jsou klíčovými faktory pro efektivní fungování územní samosprávy. Územní samospráva musí mít dostatečné finanční zdroje pro plnění svých pravomocí a úkolů. Důležité je vytvořit systém, který minimalizuje náklady a maximalizuje přínosy pro občany a podnikatelský sektor.

---

[20] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007.str.247 – 250,ISBN 978-80-7201-665-5.
[21] PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš.* vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). str. 304, ISBN 978-80-247-2789-9.

V souvislosti s ekonomickými předpoklady je nutné zmínit, že územní samosprávy mají své vlastní rozpočty, které jsou tvořeny z příjmů z daní, poplatků a dotací od státu. Tyto příjmy jsou využívány na financování místních projektů, služeb a investic. Zároveň však územní samosprávy nesou odpovědnost za efektivní využívání finančních prostředků a jejich transparentní správu.

Podle expertů je výhodou decentralizovaného systému územní samosprávy možnost efektivnějšího využití finančních prostředků, snížení byrokracie a zvýšení participace občanů na rozhodování o místních záležitostech. Nicméně zároveň se objevují otázky ohledně nevyváženosti v rozvoji různých regionů a měst, což může vést ke zhoršení hospodářského a sociálního stavu některých oblastí.

V současné době se územní samospráva v České republice potýká s několika výzvami, které ovlivňují její fungování. Mezi tyto výzvy patří například nedostatek finančních zdrojů, centralizace rozhodování a pravomocí, a neefektivní řízení a administrativní zátěž. Tyto výzvy mohou mít negativní dopad na efektivitu a účinnost územní samosprávy.

V současné době se však objevují snahy o reformu územního uspořádání a posílení pravomocí územní samosprávy. Vláda připravuje návrh nového zákona o obcích, který by měl zjednodušit a zlepšit fungování obcí. Kromě toho se diskutuje o posílení rozhodovacích pravomocí krajských zastupitelstev a o větší samostatnosti územní samosprávy v oblastech jako je školství a zdravotnictví.

Významným krokem k posílení územní samosprávy byla také decentralizace finančních prostředků od státu k územním samosprávám. Tento proces by měl umožnit územním samosprávám větší svobodu při plánování a rozdělování finančních prostředků a umožnit jim lépe reagovat na potřeby svých obyvatel.

Výše uvedené ukazuje, že legislativní a ekonomické předpoklady jsou nezbytné pro efektivní fungování územní samosprávy. Je důležité vytvořit prostředí, které umožní územní samosprávě plnit své úkoly a pravomoci efektivně a účinně. Pokud budou legislativní a ekonomické předpoklady správně nastaveny a uplatněny, může to vést k výraznému zlepšení života obyvatel a k rozvoji území.

Kromě rozpočtu jsou pro územní samosprávu důležité i finanční zdroje. Základním zdrojem financování obcí jsou daně a poplatky, ale také příjmy z majetku a úvěry. Územní samosprávy mohou také získávat finanční prostředky z fondů EU a státních dotací.[22]

[22] PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2.,* aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada).str 304 ISBN 978-80-247-2789-9.

4. Rozpočet územních samosprávných celků

Rozpočet územních samosprávných celků, tedy obcí a krajů, je plán výdajů a příjmů na určité období, který určuje, jaké finanční zdroje jsou k dispozici a jak budou použity. Rozpočet je schvalován zastupitelstvem a je důležitým nástrojem pro plánování a řízení hospodaření územní samosprávy.

Hlavními zdroji příjmů obcí a krajů jsou daňové příjmy, například daň z nemovitostí, daň z příjmů fyzických osob, daň z přidané hodnoty a místní poplatky. Dále mohou obce a kraje získávat příjmy z různých dotací a grantů, například z evropských fondů, státního rozpočtu nebo ze soukromých zdrojů.

Výdaje rozpočtu jsou určeny především na investice do místní infrastruktury, vzdělání, kultury, sociálních služeb, bezpečnosti, ochrany přírody a životního prostředí a dalších oblastí. Rozpočet také zahrnuje výdaje na běžnou činnost úřadů, jako jsou platy zaměstnanců, nákupy a služby, nájemné a provozní výdaje.[23]

Správné plánování a řízení rozpočtu je pro územní samosprávu velmi důležité, neboť zajišťuje efektivní využívání finančních zdrojů a umožňuje uskutečňovat důležité projekty a investice pro rozvoj místních obcí a krajů.

4.1. Finanční plánování samospráv

Finanční plánování samospráv je klíčovým faktorem pro zajištění hospodářské stability a růstu územních samospráv v České republice. V této kapitole se budeme zabývat legislativními a praktickými aspekty finančního plánování samospráv v České republice.

Základním dokumentem, kterým se finanční plánování samospráv v České republice řídí, je rozpočet obce nebo kraje. Rozpočet je legislativně definován jako „soubor odhadů příjmů a výdajů na hospodaření obce nebo kraje na kalendářní rok“ (§ 48 zákona o obcích, § 70 zákona o krajích).

[23] PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). str. 57 – 58, ISBN 978-80-247-2789-9.

Hlavním cílem finančního plánování samospráv je zajištění rovnováhy mezi příjmy a výdaji a vytvoření dostatečné finanční rezervy pro řešení nečekaných situací. Samosprávy musí při plánování svých rozpočtů brát v úvahu mnoho faktorů, jako jsou například státní příspěvky, příjmy z daní a poplatků, ale také výdaje na investice a běžný provoz.

Významnou roli hrají také dotační programy, které jsou samosprávám poskytovány na podporu rozvoje infrastruktury a dalších oblastí. Tyto programy mají významný vliv na finanční plánování samospráv a je nutné je zahrnout do plánování rozpočtu.[24]

Finanční plánování samospráv je velmi specifické a složité a vyžaduje detailní znalost ekonomických principů a legislativy. Proto je důležité, aby samosprávy měly k dispozici kvalitní finanční poradenství a plánování a aby měly možnost využívat specializované software pro správu a plánování rozpočtu.

V současné době je v České republice k dispozici mnoho finančních nástrojů pro samosprávy, jako jsou například fondy a dotační programy. Tyto nástroje výrazně usnadňují finanční plánování samospráv a poskytují jim potřebnou finanční podporu pro investice do infrastruktury a dalších oblastí.

Dotační programy jsou poskytovány jak ze státního rozpočtu, tak i z rozpočtu Evropské unie. Tyto programy mohou být určeny pro různé oblasti, jako například oblast vzdělání, kultury, životního prostředí, dopravy a další. Při žádosti o dotační prostředky musí samospráva splňovat stanovené podmínky a věnovat pozornost i tomu, jaký dopad bude mít projekt na rozvoj daného území.

Další významnou roli v plánování financí samospráv hraje spolupráce s dalšími subjekty, jako jsou například kraje, obce a další instituce.

Společná řešení mohou pomoci ušetřit náklady a zlepšit efektivitu využití finančních prostředků. Jednou z nejvýznamnějších změn byla reforma financování obcí a krajů, která byla provedena v roce 2014. Cílem této reformy bylo zjednodušit a zefektivnit systém financování a zlepšit finanční situaci obcí a krajů.

[24] KRBOVÁ, Jana. Územní aspekty veřejných financí: studijní distanční opora. Praha: Oeconomica, 2004., str. 65 – 66, ISBN 80-245-0742-0.

Reforma financování zavedla nový model financování obcí a krajů, který je založen na tzv. rozpočtové odpovědnosti. Podle tohoto modelu jsou obce a kraje odměňovány za efektivní hospodaření a za plnění stanovených cílů. To může motivovat územní samosprávy k tomu, aby hospodařily co nejefektivněji a aby plnily své úkoly co nejlépe.[25]

Další významnou změnou v oblasti financování územních samospráv bylo zavedení tzv. participativního rozpočtování. Tento přístup umožňuje občanům a organizacím zapojit se do rozhodování o rozpočtu a navrhnout projekty, které by měly být financovány z veřejných prostředků. Tento přístup může zlepšit komunikaci mezi obyvateli a územními samosprávami a zvýšit transparentnost vynakládání veřejných prostředků.

V současné době probíhají v České republice úpravy finančního vztahu mezi státem a samosprávami. Tyto úpravy mají přinést větší stabilitu a predikovatelnost financování samospráv, a to především v oblasti výdajů na sociální služby a zdravotnictví. Zároveň by mělo dojít ke zjednodušení a zefektivnění postupů spojených s výběrem daní a příspěvků od obyvatel.

Samosprávy však mají také samy možnost vytvářet vlastní příjmy, například z poplatků za užívání veřejného prostranství, parkovného, pronájmu vlastního majetku a dalších zdrojů. Tyto příjmy mohou být využity k financování investičních projektů nebo ke snižování výdajů na služby pro občany.

V poslední době se také stále více řeší otázka financování opatření na ochranu životního prostředí. Samosprávy mají v této oblasti rozhodující úlohu a mohou využít například prostředky z evropských dotačních programů. Zároveň je však nutné, aby samosprávy věnovaly pozornost i možnostem využití obnovitelných zdrojů energie a udržitelnému rozvoji.

V rámci finančního plánování samospráv je důležité také zohlednit příjmy a výdaje v jednotlivých rozpočtových obdobích. Podle zákona o rozpočtových pravidlech pro územní rozpočty (č. 320/2001 Sb.) mají obce a kraje povinnost

[25] WRIGHT, Glen a Juraj NEMEC. *Management veřejné správy: teorie a praxe: zkušenosti z transformace veřejné správy ze zemí střední a východní Evropy*. Praha: Ekopress, 2003., str. 79 – 80, ISBN 808611970x.

vypracovat rozpočet na každý kalendářní rok, přičemž tento rozpočet musí být vyvážený a hospodárný. Kromě toho mají samosprávy také povinnost připravovat víceleté rozpočtové plány, které stanovují plánované výdaje a příjmy na následující tři roky.

V této souvislosti je důležité upozornit na fakt, že samosprávy jsou v mnoha ohledech závislé na příspěvcích ze státního rozpočtu a fondů Evropské unie. Zároveň ale mají i jistou míru autonomie při rozhodování o využití těchto finančních prostředků. Významnou roli v tomto procesu hraje také transparentnost a odpovědnost samospráv vůči svým občanům.[26]

Podle studie Ministerstva financí ČR z roku 2019 se státní příspěvky na rozpočet obcí a krajů v letech 2014 až 2018 pohybovaly mezi 167 až 173 miliardami korun ročně. Přitom největší podíl tvořily dotace ze státního rozpočtu, které v průměru představovaly více než 70 % všech příjmů obcí a krajů. Zbývající finanční prostředky tvořily například daně a poplatky, vlastní výnosy obcí a krajských úřadů či dotační programy Evropské unie.[27]

V oblasti finančního plánování samospráv se v posledních letech objevují také nové trendy a výzvy. Jednou z nich je například otázka udržitelnosti financování samospráv, tedy zajištění dlouhodobé finanční stability a plánování s ohledem na budoucí výzvy a rizika. Další výzvou je také digitalizace finančního plánování a řízení samospráv, která umožňuje větší efektivitu a transparentnost procesů.

Územní samospráva musí pečlivě zvažovat, jaké projekty a investice jsou nejnaléhavější a nejvýznamnější pro rozvoj daného území. Zároveň musí zohlednit předpokládaný vývoj daňových příjmů a dalších zdrojů financování, a to i v případě, že jsou tyto zdroje závislé na mnoha faktorech, jako jsou například dotace od státu, investice z evropských fondů nebo výše daní.[28]

---

[26] *FINANCOVÁNÍ EVROPSKÉ INTEGRACE: VÝVOJ FINANCÍ EU* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0358&from=FI

[27] *Analýza financování sociálních služeb - MPSV* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465

[28] *2020 JE BLÍZKO* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/strategie-clld-nad-orlici-20.3.2017-cista-verze.pdf

4.2. Rozpočtový výhled

Rozpočtový výhled by měl být pravidelně aktualizován a přizpůsobován aktuálním podmínkám a potřebám. Zároveň by měl být transparentní a přístupný pro veřejnost, aby bylo možné sledovat plánované výdaje a příjmy a posoudit, zda jsou v souladu s potřebami a priority daného území.

Pro územní samosprávy je rovněž důležité sledovat vývoj svých rozpočtů v průběhu roku a případně přijímat opatření k jejich korekci, pokud se ukáže, že jsou výdaje vyšší než příjmy. V takovém případě může být nutné provést úsporná opatření nebo hledat nové zdroje financování.[29]

Podle studie Ministerstva financí ČR z roku 2019 se v posledních letech rozpočtový výhled samospráv v ČR zlepšil. Zdroje financování se rozšířily, a to zejména díky nárůstu vlastních příjmů samospráv a růstu podílu dotačních programů Evropské unie na financování investic.[30]

Jednou z výzev pro rozpočtový výhled samospráv v budoucnu je udržitelnost financování. Podle zprávy z roku 2021, kterou zpracovala agentura Moody's, budou muset samosprávy v budoucnu řešit rostoucí náklady na sociální služby a infrastrukturu, což bude vyžadovat větší zdroje financování. Zároveň bude nutné přizpůsobit rozpočtové plány novým výzvám, jako jsou například klimatické změny.[31]

Další výzvou pro rozpočtový výhled samospráv je také digitalizace. Digitalizace může pomoci zlepšit efektivitu procesů spojených s plánováním a řízením rozpočtu a zároveň zvýšit transparentnost. Podle zprávy Ministerstva vnitra ČR

---

[29] *Rozpočtový výhled, víceleté rozpočtování v ČR* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2018/MPR_SURO/um/dalsi_materialy/SURO2018_P_metody_strednedobeho_prognozovani.pdf

[30] *STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKYNA LÉTA 2020A 2021* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2019_Strednedoby-vyhled-statniho-rozpoctu-Ceske-republiky-na-leta-2020-a-2021.pdf

[31] *Moody's changes Czech Republic's outlook to negative from stable, affirms Aa3 ratings* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.moodys.com/research/Moodys-changes-Czech-Republics-outlook-to-negative-from-stable-affirms--PR_467883

z roku 2020 se v ČR již nyní objevují projekty zaměřené na digitalizaci plánování rozpočtu samospráv, jako například projekt eRozpočet.[32]

Celkově lze tedy říci, že rozpočtový výhled je klíčovým nástrojem pro finanční plánování územních samospráv v České republice. Územní samosprávy by měly pečlivě plánovat své výdaje a investice v souladu s potřebami a priority daného území, a to v dlouhodobém horizontu. Důležité je zohlednit legislativní a ekonomické předpoklady, stejně jako předpokládaný vývoj daňových příjmů a dalších zdrojů financování. Územní samosprávy by měly být transparentní a přístupné pro veřejnost, aby bylo možné sledovat plánované výdaje a příjmy a posoudit, zda jsou v souladu s potřebami a priority daného území.

V případě potřeby je nutné v průběhu roku sledovat vývoj rozpočtu a přijímat opatření k jeho korekci, pokud se ukáže, že jsou výdaje vyšší než příjmy. Územní samosprávy by měly mít připraveny plány na situace, kdy dojde k neočekávaným výdajům nebo výpadkům v příjmech, například v souvislosti s nákupem nezbytného zdravotnického vybavení během pandemie nebo s náhlým poklesem turistického ruchu v důsledku nepříznivého počasí.

Důležitou roli v rozpočtovém plánování hrají také dlouhodobé strategie rozvoje území, které by měly být v souladu s rozpočtovým výhledem. Tyto strategie by měly zohlednit nejen hospodářské a sociální potřeby území, ale také ekologické a kulturní aspekty a měly by být koordinovány s jinými strategickými dokumenty, jako jsou například regionální plány či plány územního rozvoje.

V současné době se územní samosprávy v České republice potýkají s řadou výzev, jako jsou například finanční náročnost investic do infrastruktury, rostoucí náklady na služby, nedostatek kvalifikovaných pracovníků či náročné požadavky na ochranu životního prostředí. Přesto je však důležité, aby územní samosprávy pečlivě plánovaly své výdaje a investice a snažily se hledat nové zdroje financování, které by umožnily další rozvoj a zlepšení životní úrovně obyvatel daného území. V této kapitole jsme se zabývali rozpočtovým výhledem územních

[32] *STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKYNA LÉTA 2020A 2021* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2019_Strednedoby-vyhled-statniho-rozpoctu-Ceske-republiky-na-leta-2020-a-2021.pdf

samospráv v České republice. Ukázali jsme, že rozpočtové plánování je klíčovým nástrojem pro efektivní hospodaření s finančními prostředky a pro dosažení cílů daného území. Rozpočet by měl být sestaven na základě dlouhodobých plánů a strategií, které zohledňují potřeby obyvatelstva, ale také ekonomické a legislativní předpoklady. Je důležité, aby rozpočet byl transparentní a přístupný pro veřejnost, aby se mohla územní samospráva efektivně řídit.

Vzhledem k řadě výzev, kterým územní samosprávy čelí, je nutné hledat nové zdroje financování a plánovat výdaje a investice co nejefektivněji. Přesto však může být rozpočtový výhled narušen neočekávanými událostmi, jako jsou pandemie, povodně nebo jiné mimořádné události. V takových případech je nutné rychle reagovat a přijímat opatření k řešení krizových situací.[33]

4.3. Rozpočet obce

V této kapitole se budeme zabývat rozpočtem obce, který je jedním z nejdůležitějších dokumentů pro hospodaření a plánování v obci. Rozpočet obce obsahuje plán příjmů a výdajů pro daný rok a je schvalován zastupitelstvem obce. Rozpočet obce musí být sestaven tak, aby byl v souladu s rozpočtem kraje a státu, aby bylo možné získat dotace a příspěvky a aby byla zajištěna ekonomická stabilita obce.

Rozpočet obce musí obsahovat plánované příjmy a výdaje obce na daný rok. Příjmy obce mohou pocházet z různých zdrojů, jako jsou například daně a poplatky, příspěvky od státu a kraje, dotace a příjmy z majetku obce. Výdaje obce zahrnují plánované náklady na provoz a investice, platby za služby a úroky z úvěrů.

Sestavování rozpočtu obce vyžaduje pečlivou analýzu předchozích rozpočtů, hospodaření a prognózu vývoje obecního hospodářství. Důležité je také zohlednit plánované investice a projekty, které jsou klíčové pro rozvoj obce a zlepšení

[33] *STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKYNA LÉTA 2020A 2021* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2019_Strednedoby-vyhled-statniho-rozpoctu-Ceske-republiky-na-leta-2020-a-2021.pdf

životních podmínek obyvatel. Výhledově se také plánuje výši závazků a dluhovou službu, aby bylo možné zohlednit i dlouhodobé plány a cíle obce.[34]

Při sestavování rozpočtu obce je důležité zohlednit potřeby a priority obce, jako jsou například investice do školství, zdravotnictví, kultury, sportu nebo infrastruktury. Obce také musí být připraveny na řešení neočekávaných situací, jako jsou například povodně, vichřice nebo pandemie.

Zásadním prvkem rozpočtu obce je transparentnost a veřejná kontrola. Občané mají právo vědět, jak jsou finanční prostředky obce využívány a měli by mít možnost se účastnit na tvorbě rozpočtu obce. Rozpočet obce by měl být proto přehledný a snadno srozumitelný pro širokou veřejnost.

Lze tedy říci, že rozpočet obce je klíčovým dokumentem pro řízení a plánování obce. Jeho správné sestavení a plnění má zásadní vliv na hospodaření obce, její rozvoj a kvalitu života obyvatel. Obce musí být schopny rozpočet sestavit v souladu s legislativou a plánovat své příjmy a výdaje tak, aby byla zajištěna finanční stabilita a ekonomická soběstačnost.

Pro úspěšné plnění rozpočtu obce je důležité mít transparentní a efektivní finanční plánování a správu. To zahrnuje pečlivou analýzu a monitorování příjmů a výdajů, průběžné aktualizace plánu v závislosti na aktuální situaci a prognózování budoucího vývoje. Správné plánování rozpočtu také zahrnuje kvalitní kontrolu finančních toků a zajištění řádného hospodaření s finančními prostředky.

Rozpočet obce je významným faktorem pro přilákání investic a podpory ze strany kraje a státu. Úspěšné plnění rozpočtu také přináší výhody pro občany, jako jsou například investice do infrastruktury, zlepšení kvality života a větší spokojenost s vedením obce.

V neposlední řadě je důležité mít na paměti, že rozpočet obce není statický dokument, ale dynamický proces, který se průběžně mění a vyvíjí. Je třeba přizpůsobovat ho aktuálním potřebám a prioritám obce a plánovat na základě

[34] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada)., str. 51, ISBN 978-80-247-5608-0.

dlouhodobých cílů. Pouze tak mohou obce úspěšně plnit svou roli a sloužit ke spokojenosti a prosperitě svých obyvatel.[35]

V rámci rozpočtu obce se obvykle vytváří několik rozpočtových položek, které zahrnují například výdaje na sociální a zdravotní péči, školství, dopravu, kulturu, sport, infrastrukturu a další. Tyto položky jsou poté rozděleny do kategorií dle významnosti a priorit a zohledňují se při sestavování rozpočtu.

Důležitou roli v rozpočtu obce hrají také příjmy. Ty se mohou skládat z různých zdrojů, jako jsou například daňové příjmy, dotace od státu, příjmy z místních poplatků a podobně. Správné plánování příjmů je klíčové pro sestavení reálného rozpočtu a zajištění finanční stability obce.[36]

Podle statistiky Ministerstva vnitra z roku 2021 měly obce a městské části v České republice v roce 2020 rozpočet ve výši 346,8 miliard korun. Největší podíl přitom měly příjmy z vlastních zdrojů, a to 59,6 %, následovaly dotace ze státního rozpočtu (25,4 %) a další příjmy, jako jsou například dary nebo výnosy z majetku (14,9 %).[37]

V neposlední řadě je důležité mít na paměti, že rozpočet obce není statický dokument, ale dynamický proces, který se průběžně mění a vyvíjí. Je třeba přizpůsobovat ho aktuálním potřebám a prioritám obce a plánovat na základě dlouhodobých cílů. Pouze tak mohou obce úspěšně plnit svou roli a sloužit ke spokojenosti a prosperitě svých obyvatel.

4.4. Příspěvkové organizace obcí

Příspěvkové organizace jsou instituce, které vznikají z podnětu zřizovatele a plní určité funkce ve prospěch obce, či jiného územního samosprávného celku. Zřizovatelem mohou být jak obce, tak kraje či stát. Příspěvkové organizace se řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, a obecně platnými právními předpisy.

---

[35] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada)., str. 53 – 58, ISBN 978-80-247-5608-0.

[36] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada)., str. 60 – 73, ISBN 978-80-247-5608-0.

[37] *VEŘEJNÁ SPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE 2021* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/vyrocni-zprava-o-stavu-verejne-spravy-v-cr-v-r-2021.aspx

Hlavním cílem vytvoření příspěvkových organizací je oddělení určitých funkcí, které by jinak byly plněny přímo obcí, a zajištění efektivnějšího a transparentnějšího hospodaření. Tím dochází k lepšímu využití finančních prostředků a snížení nákladů na výkon funkcí. Obvykle jsou tyto organizace zřizovány pro plnění funkcí v oblastech kultury, sportu, školství, sociální péče a dalších.

Příspěvkové organizace jsou právními subjekty s vlastním právním subjektivitou, mají své vlastní jmění a jsou zodpovědné za svoje závazky. Mohou samostatně nakládat s majetkem a sjednávat smlouvy, vystavovat faktury, podepisovat smlouvy o pracovních poměrech a podobně. Mají svou vlastní organizační strukturu, která se může lišit od organizační struktury obce.[38]

Finanční zdroje příspěvkových organizací jsou tvořeny především z příspěvků od obce a z vlastních výnosů organizace, jako jsou poplatky za poskytované služby nebo příjmy z pronájmu majetku. Dle zákona o rozpočtovém určení příjmu a výdajů č. 218/2000 Sb. jsou tyto příjmy a výdaje zahrnuty do rozpočtu obce. Dále jsou financovány z dotací států či EU.

Tyto organizace jsou povinny předkládat své hospodářské výsledky a účetní závěrky zřizovateli a podléhají také kontrolám ze strany finančního úřadu.

Příspěvkové organizace jsou v současnosti běžnou součástí fungování obcí a přinášejí mnoho výhod, je však důležité zajistit transparentní a odpovědné hospodaření těchto organizací, aby nebylo ohroženo hospodaření samotné obce.

Příspěvkové organizace se často zakládají k zajištění specifických úkolů obce, které nejsou součástí běžné agendy obecního úřadu. Tyto organizace mohou mít různou právní formu a účel, například mohou být zřízeny jako akciové společnosti, obchodní společnosti s ručením omezeným nebo jako spolky.

Obce však nesou odpovědnost za finanční hospodaření příspěvkových organizací, a to zejména v případě, že jsou zakládajícím subjektem. Proto je

[38] MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku*: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy. Olomouc: ANAG, 2011. Účetnictví (ANAG)., str. 71, ISBN 978-80-7263-546-7.

důležité, aby obce při zřizování příspěvkových organizací dbaly na to, aby byly v souladu s obecně platnými právními předpisy a aby byly finančně udržitelné.

Příspěvkové organizace obcí se zpravidla financují z více zdrojů. Jedním z nich jsou příspěvky od obce, které jsou stanoveny v rozpočtu obce a jsou výrazně ovlivněny finanční situací obce. Dalším zdrojem jsou příjmy z podnikání, například prodeje zboží a služeb, pronájmu nemovitostí nebo výnosy z akciového kapitálu. Příspěvkové organizace se mohou také podílet na získávání dotací z různých zdrojů, například z evropských fondů.[39]

Zpracování rozpočtu příspěvkových organizací obcí je obdobné jako u rozpočtu obce. Příspěvkové organizace mají vlastní rozpočet, který musí být schválen orgány příspěvkové organizace a je třeba ho předložit k posouzení a schválení obecním zastupitelstvem. Rozpočet musí obsahovat příjmy a výdaje příspěvkové organizace a musí být vyrovnaný.

V rámci finančního plánování příspěvkových organizací je také důležité zajistit adekvátní kontrolu hospodaření, například prostřednictvím auditů nebo jiných kontrolních mechanismů. To zajišťuje transparentnost a odpovědnost za finanční prostředky, které jsou využívány v rámci příspěvkových organizací obcí. Druhým typem příspěvkové organizace jsou obecně prospěšné společnosti. Tyto společnosti mají za úkol uspokojovat obecně prospěšné potřeby, jako například péče o zdraví, kulturu, sport, sociální oblast a podobně. Obecně prospěšné společnosti jsou většinou zřizovány obcemi nebo městy s cílem zlepšit kvalitu života obyvatel daného území. Tyto organizace mají výhodu v tom, že jsou schopny získávat finanční prostředky i od jiných subjektů, než jsou obce. Mezi tyto subjekty patří například granty, sponzoři, dary nebo výnosy z poskytovaných služeb.

Dalším typem příspěvkové organizace jsou obchodní společnosti. Tyto společnosti mají za úkol podnikatelskou činnost, která by měla být prospěšná pro obec. Obchodní společnosti jsou často zřizovány za účelem rozvoje obce, podpory místních podnikatelů nebo s cílem vytvořit pracovní příležitosti. Mezi typické

[39] *Hospodaření příspěvkové organizace* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.poradnaproobce.cz/nalezeno?hledat=hospodaření+příspěvkové+organizace&stranka=4

obchodní společnosti patří například provozovatelé místních služeb, jako jsou vodovody, kanalizace, hospodářská zařízení, sportoviště a podobně.

Příspěvkové organizace jsou důležitým nástrojem pro obce a města v oblasti plnění veřejných služeb. Jejich zřízení a správa však vyžaduje odpovědný přístup a pečlivé plánování finančních prostředků. Při správě příspěvkových organizací by měla být využita odbornost a zkušenosti jak z řad místních politiků, tak i z řad odborníků z oblasti správy a financování veřejných služeb. Je také důležité, aby byl řádně uplatňován kontrolní mechanismus nad hospodařením příspěvkových organizací. Kontrolní mechanismus může být zajištěn například prostřednictvím dozorčí rady nebo kontrolního výboru, které jsou pověřeny kontrolou hospodaření a plnění úkolů příspěvkových organizací.[40]

Příspěvkové organizace jsou součástí komplexního systému veřejné správy a plnění veřejných služeb. Jejich zřízení a správa by měly být v souladu s principy transparentnosti, odpovědnosti a efektivity. Využívání těchto organizací by mělo být vždy pečlivě promyšleno a mělo by být vedením obce vynaloženo maximální úsilí pro zajištění optimálního využití finančních prostředků a plnění veřejných potřeb obyvatel obce.[41]

[40] *Kontrola hospodaření příspěvkových organizací zřízených obcí* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=213710

[41] *Kapitola 1: Organizace a činnost veřejné správy* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/kapitola-1-organizace-a-cinnost-verejne-spravy-studijni-podklady-sss.aspx

5. Dohled nad hospodařením obcí

Dohled nad hospodařením obcí je důležitou součástí celkového systému kontroly využití veřejných financí a zajištění odpovědného a transparentního hospodaření. Dohled nad hospodařením obcí je obecně rozdělen na interní a externí dohled.

Interní dohled nad hospodařením obcí zahrnuje kontrolu hospodaření prováděnou interními kontrolními mechanismy, jako jsou interní audit nebo kontrolní mechanismy v rámci jednotlivých útvarů obce. Tento typ kontroly má za úkol zlepšit řízení a plánování obecních financí a zvýšit účinnost a efektivitu hospodaření obce.

Externí dohled nad hospodařením obcí zahrnuje kontrolu prováděnou externími kontrolními orgány, jako jsou například Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) nebo krajské úřady. Tyto orgány mají za úkol ověřit, zda jsou hospodářské operace prováděny v souladu s platnými předpisy a zda je vynakládání veřejných prostředků řádně zdokumentováno. Externí dohled je důležitý pro zajištění objektivní kontroly hospodaření obce a pro prevenci korupce a nezákonného nakládání s veřejnými financemi.

Obce jsou také povinny zveřejňovat informace o svém hospodaření, včetně rozpočtu, účetních závěrek a dalších finančních dokumentů, na svých webových stránkách a v jiných veřejných médiích. To umožňuje občanům sledovat, jak jsou veřejné prostředky využívány a jak obec plní své povinnosti vůči občanům. Občané také mají právo podávat stížnosti a připomínky k hospodaření obce, což je další forma kontroly a zajištění odpovědnosti obecního vedení.[42]

Dohled nad hospodařením obcí je tedy důležitým prvkem zajištění odpovědného a transparentního hospodaření s veřejnými financemi. Jeho účinnost závisí na efektivitě interních a externích kontrolních mechanismů, stejně jako na vůli obecního vedení a občanů sledovat a kontrolovat hospodaření obce.

[42] *KONTROLA HOSPODAŘENÍ OBCÍ* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/kontrola-hospodareni-obci-pusobnost-k-vyrizovani-podnetu.aspx

Dohled nad hospodařením obcí je v České republice zajišťován zejména kontrolními a dozorčími orgány. Mezi nejvýznamnější patří:

- *Místně příslušný finanční úřad* – kontroluje dodržování zákonů v oblasti daní a poplatků, ale také dohlíží na hospodaření obcí a může provádět kontrolu účetnictví a hospodaření obce.
- *Krajský úřad* – dohlíží na zákonitost rozhodování orgánů obce a kontroluje hospodaření obcí v oblastech, které se netýkají daní a poplatků.
- *Nezávislý kontrolní orgán* – může být zřízen obcí pro kontrolu hospodaření a dodržování zákonů. Tento orgán má povinnost podávat zprávy z výsledků své činnosti.
- *Revizní komise* – je orgánem obecního zastupitelstva, který kontroluje hospodaření obce a podává zprávy obecnímu zastupitelstvu.

V rámci dohledu nad hospodařením obcí hrají důležitou roli také auditorské firmy, které jsou obcemi pověřovány k provedení auditu hospodaření. Audit je prováděn za účelem posouzení zákonnosti, hospodárnosti a účelnosti vynaložených finančních prostředků. Výsledky auditů jsou důležitým zdrojem informací pro kontrolní a dozorčí orgány, ale také pro samotné obce při plánování a řízení finančních prostředků.

Závěrem lze konstatovat, že dohled nad hospodařením obcí je klíčovou součástí fungování územní samosprávy v České republice. Dohledové orgány a auditorské firmy pomáhají zajišťovat zákonnost, hospodárnost a účelnost vynaložených finančních prostředků a tím přispívají k efektivnímu a transparentnímu využívání veřejných prostředků.

V posledních letech se množí kritika, že kontrolní mechanismy jsou nedostatečné a že dochází k přílišnému centralizaci moci a rozhodování ve prospěch státu na úkor obcí a samosprávy. Kritici argumentují, že přílišná centralizace brzdí efektivitu hospodaření obcí a omezuje možnosti místních obyvatel ovlivňovat důležitá rozhodnutí týkající se jejich života a prostředí.

V tomto ohledu je důležité hledat vhodné rovnováhy mezi úlohou státu a samosprávy. Na jedné straně je třeba zajišťovat účinný dohled nad

hospodařením obcí, aby nedocházelo k zneužívání finančních prostředků a snižování kvality veřejných služeb, na druhé straně je nutné umožnit obcím a místním obyvatelům co největší autonomii a možnosti rozhodovat o svém okolí a budoucnosti.[43]

[43] ŠEMORA, Vítězslav. *Dozor a kontrola nad samostatnou a přenesenou působností svěřenou orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy: komentář, judikatura a odkazy na související právní předpisy*. Praha: Linde, 2007., str. 72 – 75, ISBN 978-80-7201-640-2.

6. Praktický pohled na příjmy a výdaje územního samosprávného celku SO ORP Benešov

6.1. Charakteristika města Benešov

Město Benešov se nachází v jižní části Středočeském kraji v benešovském okrese, na Benešovské pahorkatině 30 km jihovýchodně od Prahy. První zmínka o Benešově pochází z 13. století a jeho prvním osídleným místem je dnešní ulice Na Karlově. Nachází se zde zámek Konopiště, který je chráněn jako národní kulturní památka. Benešovem protéká Benešovský a Konopišťský potok.[44] Benešov je obcí s rozšířenou působností. Správní obvod ORP Benešov svou rozlohou zaujímá přibližně 69 003 ha s nadmořskou výškou 368 m. n. m. Územní členění obvodu se skládá z 51 obcí, z toho 6 měst a 4 obce se statutem městyse.[45] Demografické údaje z roku 2019 vypovídají o 61 022 obyvatel.[46] Samotná výměra území Benešova u Prahy činní 4 687 ha, je osídlen 16 758 obyvateli s průměrným věkem 42,8.[47]

6.2. Rozpočet města za rok 2020

Město Benešov nakládalo s celkovými aktivy v hodnotě 5,2 mld. Kč, z něhož převážná část je dlouhodobě tvořena nemovitými majetky (např. budovami a stavbami nejrůznějšího druhu). Dlouhodobě hmotný majetek činil 253 tisíc Kč na 1 obyvatele.

Z kategorie dlouhodobý hmotný majetek bylo zaúčtováno *technické zhodnocení v celkové hodnotě* **23 480 110 Kč**. Zejména se jednalo o následující technické zhodnocení nemovitého majetku:

---

[44] Benešov. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bene%C5%A1ov

[45] *Povodňový plán SO ORP* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/orb_charakteristika-zajmoveho-uzemi/

[46] 26-101. *Základní údaje podle krajů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností ČR k 31. 12. 2019* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/122245259/2026101.xlsx/5a9664bf-d9fc-4c18-913d-996ab16996b0?version=1.5

[47] *Katastrální výměra a počet obyvatel podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností a obcí k 31. 12. 2019* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/122245245/330110202613.xlsx/3e2d9e81-1b15-4604-a717-d226f47d30a3?version=1.7

Vlašimská čp. 897 – budova (sociální bydlení)	**12 970 046 Kč**
Ulice Na Karlově – rekonstrukce kanalizace	**5 115 590 Kč**
Gymnázium budova – vzduchotechnika	**2 285 767 Kč**
Prostranství Vnoučkova (po tržnici) – dočasné úpravy	**1 928 342 Kč**

48

Jako ***příjem*** na majetkové účty činilo celkem **409 009 704 Kč**, zejména z těchto položek:

Dopravní Terminál Benešov	**203 535 941 Kč**
Parkovací dům	**170 885 333 Kč**
Vodovodní řady ul. Na Svépomoci	**2 437 641 Kč**

49

Jako ***výdej*** byly zaúčtované následující majetkové položky:

Demolice tenisových kurtů	**1 803 214 Kč**
Likvidace telefonní ústředny	**649 325 Kč**
Demolice oplocení sport. hřiště u čp. 1913	**278 952 Kč**
Likvidace serveru MěÚ	**196 476 Kč**
Likvidace routeru	**151 982 Kč**

50

U nedokončeného dlouhodobého hmotného majetku byly investiční akce v celkové hodnotě **106 820 265 Kč**. Těmito investicemi jsou:

Zázemí atletického stadionu s tribunou	**40 443 026 Kč**
Okružní křižovatka Nádražní Tyršova	**17 130 296 Kč**
ZŠ Dukelská – bezbariérový výtah a stavební úpravy	**5 567 378 Kč**
Lesopark Sladovka	**5 561 616 Kč**
Cyklostezka Pomněnice	**5 321 650 Kč**

51

[48] tabulka vlastní; zdroj: *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[49] tabulka vlastní; zdroj: *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[50] tabulka vlastní; zdroj: *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[51] tabulka vlastní; zdroj: *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589

➢ Rozpočtové hospodaření města

V roce 2020 město Benešov schválil schodek ve výši 202,1 mil Kč. Nakonec město skončilo se schodkem pouze 59,0 mil. Kč. Výsledek byl ovlivněn zejména nižšími daňovými příjmy oproti předpokladu (cca 17,5 mil. Kč), ale dotace byly vyšší o 150,5 mil. Kč.[52]

Struktura příjmů města (v tis. Kč)

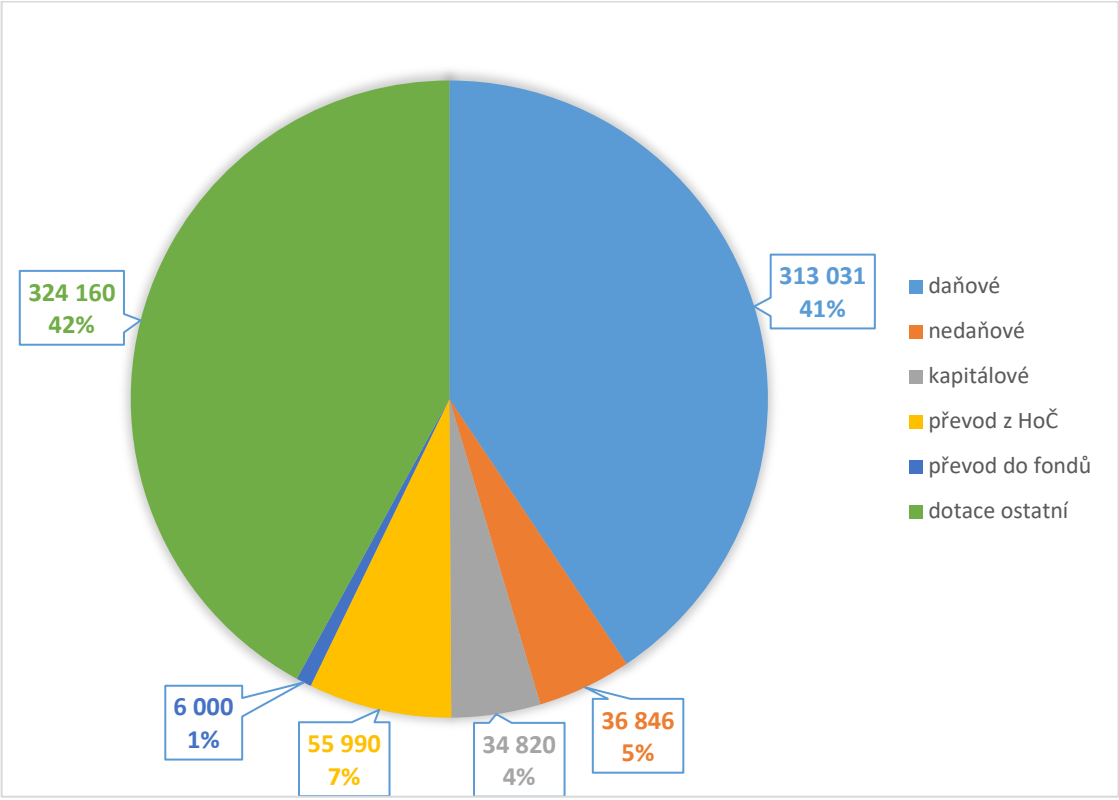

[53]

Celkové příjmy za rok 2020 města Benešov činily **770 847 mil. Kč**. Největší část příjmu tvořily dotace, které byly přijaté v hodnotě 324 160 mil. Kč. Další velkou část zastupují sdílené daně ve výši 313 031 mil. Kč. Zbytek příjmu města tvoří převod z hospodářské činnosti (55 990 mil. Kč), nedaňové příjmy (36 846 mil. Kč.), kapitálové příjmy (34 820 mil. Kč) a převody z fondů (6 000 mil. Kč).

[52] *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[53] *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589

Struktura výdajů města

Celkové výdaje rozdělíme dvou kategorií. Na jedné straně jsou *provozní výdaje* města ve výši **380 762 mil. Kč**. Sem spadají položky, tj.: opravy místních komunikací a chodníků, provozní dotace pro Kulturní a informační centrum s.r.o., provozní dotace pro Městská sportovní zařízení s.r.o., údržba města zajišťovaná Technickými službami s.r.o., provozní výdaje MěÚ a jiné.

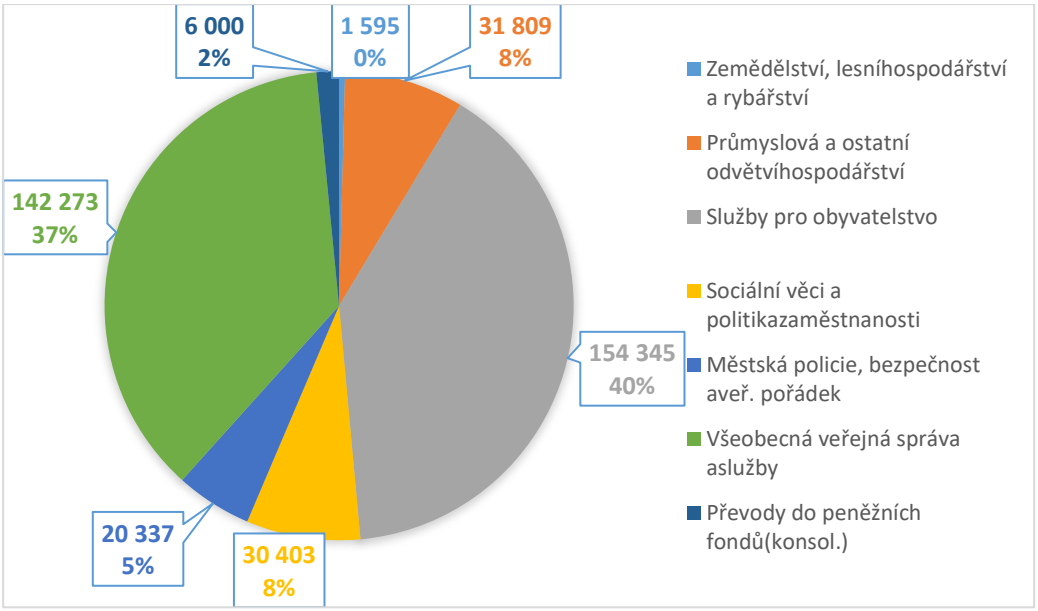

54

Na druhé jsou *investiční výdaje* v celkové výši **443 079 mil. Kč** – nejvýznamnější investicí byla výstavba dopravního terminálu a parkovacího domu. Menší částky byly investovány do zázemí atletického stadionu s tribunou, dále do hospodářské činnosti a dokončení sociálního bydlení a zahájení výměny oken v budově Gymnázia.

[54] *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589

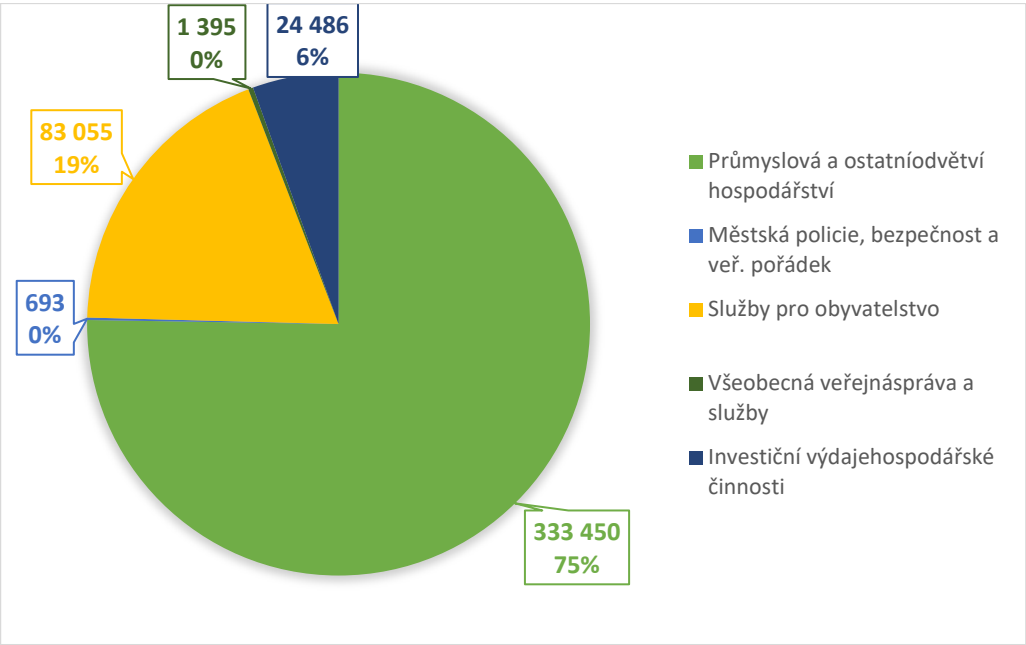

55

6.3. Grantový fond města

Zastupitelstvo města Benešov k podpoře sportu a jiného využití volného času, podpoře kultury, vzdělávání a vědy, ochrany životního prostředí a podpoře ostatních veřejně prospěšných účelů. Rada města Benešov vydává pro tyto oblasti pravidla pro poskytování dotací. V následující tabulce budou uvedené přijaté částky dotací ve výše zmíněných oblastech.

Oblasti	Výše částky
sport a jiné využití volného času	**3 142 302 Kč**
kultura, vzdělávání a věda	**424 526 Kč**
ostatní veřejné prospěšné účely	**233 158 Kč**

56

Granty v první oblasti mířily na nájemné, na jednorázové sportovní akce a na celoroční činnosti klubů. V oblasti kultury, vzdělávání a vědy granty podpořily

[55] *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[56] tabulka vlastní; zdroj: *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589

spolky v jejich celoroční činnosti. Částkou 233 158 Kč byly podpořeny neziskové organizace v městě Benešov.[57]

6.4. Návrh rozpočtu 2020 v porovnání s rozpočtem města za rok 2020

V následujících tabulkách si porovnáme navrhovaný rozpočet města Benešov na rok 2020 s konečným rozpočtem za rok 2020.

Příjmy (v tis. Kč)

NÁVRH ROZPOČTU 2020		ROZPOČET ZA ROK 2020	
Daňové příjmy	**330 535**	*Daňové příjmy*	**313 031**
Nedaňové příjmy	**36 194**	*Nedaňové příjmy*	**36 846**
Kapitálové příjmy	**38 000**	*Kapitálové příjmy*	**34 820**
Dotace	**254 852**	*Dotace*	**324 160**
CELKEM PŘÍJMY *vyjma převodů	**659 581**	CELKEM PŘÍJMY *vyjma převodů	**708 857**

[58]

Jak již bylo výše zmíněno, daňové příjmy nesplnily očekávanou výši hodnoty. I přes to celkové příjmy města Benešov předčily navrhované celkové příjmy o 49 276 mil. Kč.

[57] *Výroční zprávy města Benešov* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589
[58] graf vlastní, zdroj: *Návrh 2020* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=91076

Provozní výdaje (v tis. Kč)

NÁVRH ROZPOČTU 2020		ROZPOČET ZA ROK 2020	
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	**922**	*Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství*	**1 595**
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	**36 646**	*Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství*	**31 809**
Služby pro obyvatelstvo	**157 083**	*Služby pro obyvatelstvo*	**154 345**
Dotace	**254 852**	*Dotace*	**324 160**
Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek	**21 770**	*Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek*	**20 337**
Všeobecná veřejná správa a služby	**164 784**	*Všeobecná veřejná správa a služby*	**142 273**
CELKEM PROVOZNÍ VÝDAJE *vyjma převodů	**636 057**	CELKEM PROVOZNÍ VÝDAJE *vyjma převodů	**674 519**

[59]

Co se týče provozních výdajů, tak je patrné, že konečné provozní výdaje přeskočily hranici očekávaných výdajů o 38 462 mil. Kč.

[59] graf vlastní, zdroj: *Návrh 2020* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=91076

Investiční výdaje (v tis. Kč)

NÁVRH ROZPOČTU 2020		ROZPOČET ZA ROK 2020	
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	**303 070**	*Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství*	**333 450**
Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek	**700**	*Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek*	**693**
Služby pro obyvatelstvo	**82 403**	*Služby pro obyvatelstvo*	**83 055**
Všeobecná veřejná správa a služby	**3 900**	*Všeobecná veřejná správa a služby*	**1 395**
Investiční výdaje hospodářské činnosti	**53 945**	*Investiční výdaje hospodářské činnosti*	**24 486**
CELKEM INVESTIČNÍ VÝDAJE	**446 018**	CELKEM INVESTIČNÍ VÝDAJE	**443 079**

[60]

V investičních výdajích v celkové výši 443,079 mil. Kč byla nejvýznamnější akcí výstavba dopravního terminálu v hodnotě 149,0 mil. Kč, parkovacího domu v hodnotě 157,5 mil. Kč. V tabulce se promítá minimální rozdíl mezi navrhovaným rozpočtem a reálným rozpočtem za rok 2020. Skutečností, že toho roku se začal šířit nový typ koronaviru označovaný COVID-19, neočekávaná pandemie, která zasáhla celý svět, nijak znatelně se neprojevila v investičních výdajích. Pandemie narušila veškeré resorty, především zdravotnictví, ale dále ekonomiku, dopravu, průmysl apod. V souvislosti s koronavirem česká vláda vyhlásila nouzový stav na celém území České republiky od 12. března do 17. května a následně na podzim od 5. října byl prodloužen do 14. února 2021. Opatření spojené s Covidem-19 vyžadovaly nemalé částky, které právě přesahovaly navrhované rozpočty.[61]

Pro porovnání s následujícím roku 2021, který též byl ve znamení krizového stavu a krizových opatření, poslouží následující tabulka:

[60] graf vlastní, zdroj: *Návrh 2020* [online]. In: [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=91076

[61] Koronavirus v Česku [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/wiki/temata/koronavirus-v-cesku.K533269

Investiční výdaje (v tis. Kč)

NÁVRH ROZPOČTU 2021		ROZPOČET ZA ROK 2021	
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	**25 310**	*Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství*	**23 369**
Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek	**5 420**	*Městská policie, bezpečnost a veř. pořádek*	**3 196**
Služby pro obyvatelstvo	**41 050**	*Služby pro obyvatelstvo*	**63 880**
Všeobecná veřejná správa a služby	**2 973**	*Všeobecná veřejná správa a služby*	**300**
Investiční výdaje hospodářské činnosti	**76 753**	*Investiční výdaje hospodářské činnosti*	**31 444**
CELKEM INVESTIČNÍ VÝDAJE	**141 753**	CELKEM INVESTIČNÍ VÝDAJE	**122 186**

62

V investičních výdajích v celkové výši 122,830 mil. Kč byla nejvýznamnější akcí dostavba zázemí atletického stadionu s tribunou v hodnotě 21,5 mil. Kč. Zde je rozdíl výraznější mezi navrhovaným rozpočtem a reálným rozpočtem. Nutno ale dodat, že nejsou zde záporné hodnoty, naopak z původních předpokládaných výdajů zbyla rezerva 19 567 tis. Kč.

[62] *Výroční zpráva 2021* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=101658

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo poskytnout přehled o významu finančního trhu pro územně samosprávné celky a ukázat, jakým způsobem tyto celky hospodaří s finančními prostředky. V této práci jsem rozebrala finanční plánování samospráv, rozpočtový výhled, rozpočet obce a příspěvkové organizace obcí. Dále jsem se zaměřila na dohled nad hospodařením obcí a na praktický pohled na hospodaření územního samosprávného celku SO ORP Benešov.

V této praktické části jsem porovnávala očekávané a reálné příjmy a výdaje, dále jsem vzájemně porovnala příjmy a výdaje za rok 2019 a 2020.SO ORP Benešov v roce 2020 mělo investiční v celkové výši 443,079 mil. Kč nejvýznamnější a nejnákladnější akcí byla výstavba dopravního terminálu v hodnotě 149,0 mil. Kč, parkovacího domu v hodnotě 157,5 mil. Kč. V tabulce se promítá minimální rozdíl mezi navrhovaným rozpočtem a reálným rozpočtem za rok 2020. Za poznámku stojí, že minimální rozdíl byl i vzhledem probíhající pandemii COVID- 19 pro porovnání jsem zvolila investiční výdaje z roku 2021, kde výdaje jsou o poznání menší, ale i vzhledem k stálé pandemii bylo SO ORP Benešov schopno udržet rezervu 19 567 Kč.

Z výzkumu a analýzy jsme zjistili, že finanční prostředky jsou pro územně samosprávné celky klíčové a představují základ pro plnění jejich úkolů. Územně samosprávné celky se snaží získávat další finanční zdroje ze státního rozpočtu, evropských fondů, nebo z úvěrových zdrojů na kapitálové trhu. Významnou roli v hospodaření územních samosprávných celků hraje také efektivní využívání finančních prostředků a řízení rizik.

V závěru lze konstatovat, že finanční trh je pro územně samosprávné celky nezbytný a správné hospodaření s finančními prostředky je klíčové pro plnění úkolů a poskytování kvalitních služeb občanům. Tato práce může být inspirací pro další výzkum v této oblasti a poskytuje základ pro další zlepšování řízení finančního hospodaření územních samosprávných celků.

Seznam zdrojů

Literatura:

1. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část. 8.* vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice., ISBN 978-80-7179-254-3.
2. KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., ISBN 978-80-7201-665-5.
3. KRBOVÁ, Jana. *Územní aspekty veřejných financí: studijní distanční opora*. Praha: Oeconomica, 2004., , ISBN 80-245-0742-0.
4. MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy*. Olomouc: ANAG, 2011. Účetnictví (ANAG)., str. 71, ISBN 978-80-7263-546-7.
5. MATULA, Miloš. *Proměny funkce veřejné správy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017., ISBN 978-80-261-0686-9.
6. PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-209-4.
7. PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš.* vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9.
8. PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada)., ISBN 978-80-247-5608-0.
9. REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví. 5., aktualiz*. vyd. Praha: Management Press, 2012., ISBN 978-80-7261-240-6
10. ŠEMORA, Vítězslav. *Dozor a kontrola nad samostatnou a přenesenou působností svěřenou orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy:*

komentář, judikatura a odkazy na související právní předpisy. Praha: Linde, 2007., ISBN 978-80-7201-640-2.

11. VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2011. Skripta (Institut pro místní správu). ISBN 978-80-86976-21-1.
12. VENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví. 5*., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012., ISBN 978-80-7261-240-6.
13. WRIGHT, Glen a Juraj NEMEC. *Management veřejné správy: teorie a praxe: zkušenosti z transformace veřejné správy ze zemí střední a východní Evropy*. Praha: Ekopress, 2003., ISBN 808611970x.

Internet:

1. *2020 JE BLÍZKO* Dostupné z:

   https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/strategie-clld-nad-orlici-20.3.2017-cista-verze.pdf

2. *26 - 101. Základní údaje podle krajů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností ČR k 31. 12. 2019* Dostupné z:

   https://www.czso.cz/documents/10180/122245259/2026101.xlsx/5a9664bf-d9fc-4c18-913d-996ab16996b0?version=1.5

3. *Kapitola Organizace a činnost veřejné správy* Dostupné z: https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/kapitola-1-organizace-a-cinnost-verejne-spravy-studijni-podklady-sss.aspx

4. *Analýza financování sociálních služeb* Dostupné z:

   https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%BDza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465

5. *Dohled nad finančním trhem*. Dostupné z:https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/

6. *FINANCOVÁNÍ EVROPSKÉ INTEGRACE: VÝVOJ FINANCÍ EU* Dostupné z:

   https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0358&from=FI

7. *Finanční trh (Financial Market)* [online]. Dostupné z:

   https://managementmania.com/cs/financni-trh

8. *Finanční trh a peníze* [online]. Dostupné z:

   https://www.prf.cuni.cz/dokumenty-download/1404059349/

9. *Hospodaření příspěvkové organizace* Dostupné z:

   https://www.poradnaproobce.cz/nalezeno?hledat=hospodaření+příspěvkové+organizace&stranka=4

10. https://www.benesov-city.cz/assets/File.ashx?id_org=219&id_dokumenty=96589

11. *Kapitola 1: Organizace a činnost veřejné správy* Dostupné z: https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/kapitola-1-organizace-a-cinnost-verejne-spravy-studijni-podklady-sss.aspx

12. *Kapitola 1: Úvod do finančních služeb a finančních trhů.* Dostupné z:https://elearning.tul.cz/pluginfile.php/397146/mod_resource/content/1/VFS%20elearning%201.pdf

13. *Katastrální výměra a počet obyvatel podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností a obcí k 31. 12. 2019* Dostupné z**:** https://www.czso.cz/documents/10180/122245245/330110202613.xlsx/3e2d9e81-1b15-4604-a717-d226f47d30a3?version=1.7

14. *KONTROLA HOSPODAŘENÍ OBCÍ* Dostupné z:

   https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/kontrola-hospodareni-obci-pusobnost-k-vyrizovani-podnetu.aspx

15. *Kontrola hospodaření příspěvkových organizací zřízených obcí* Dostupné z: https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=213710

16. *Koronavirus v Česku* Dostupné z:

    https://www.idnes.cz/wiki/temata/koronavirus-v-cesku.K533269

17. *Moody's changes Czech Republic's outlook to negative from stable, affirms Aa3 ratings* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.moodys.com/research/Moodys-changes-Czech-Republics-outlook-to-negative-from-stable-affirms--PR_467883

18. *Povodňový plán SO ORP* Dostupné z:

    https://www.edpp.cz/orb_charakteristika-zajmoveho-uzemi/

19. *Regulace a dohled bankovního systému v České republice* [Dostupné z: https://core.ac.uk/download/pdf/8972132.pdf

20. *Rozpočtový výhled, víceleté rozpočtování v ČR* Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2018/MPR_SURO/um/dalsi_materialy/SURO2018_P_metody_strednedobeho_prognozovani.pdf

21. *STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKYNA LÉTA 2020 A 2021* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z:https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Navrh_2019_Strednedoby-vyhled-statniho-rozpoctu-Ceske-republiky-na-leta-2020-a-2021.pdf

22. *VEŘEJNÁ SPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE 2021* dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/vyrocni-zprava-o-stavu-verejne-spravy-v-cr-v-r-2021.aspx

23. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, Dostupné z**:**

    https://cs.wikipedia.org/wiki/Bene%C5%A1ov

24. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony., ISBN 978-80-7179-597-1.

Seznam zkratek

km	–	kilometr
m. n. m.	–	metrů na mořem
MěÚ	–	Městský úřad
mil.	–	milion
ORP	–	obec s rozšířenou působností
SO	–	správní obvod
tis.	–	tisíc
tj.	–	to jest
ÚSC	–	územní samosprávní celek
veř.	–	veřejný